

Herdenkingsmanifestaties van Wereldoorlog I
Gebruik van wapens bij optochten en reconstructies

KB van 2 april 2014

Naar aanleiding van de vele geplande herdenkingsmanifestaties van WO I, die sterke hinder hadden kunnen ondervinden van de geldende regels van de wapenwetgeving, werd er voorzien in een specifieke en tijdelijke uitzonderingsregeling die moet toelaten deze manifestaties op een vlotte manier te laten plaatsvinden binnen een veilig kader dat misbruiken zoveel mogelijk uitsluit. Die regeling geldt zowel voor deelnemers uit eigen land als voor buitenlandse deelnemers afkomstig uit zowel EU- als derde landen. Ze geldt ook zowel voor wie met zijn eigen wapen deelneemt, als voor wie dat doet met een wapen toebehorend aan een historische vereniging of zelfs aan een derde die het daarvoor ter beschikking stelt.

De regeling is specifiek in zoverre ze alleen geldt voor herdenkingsmanifestaties van de Eerste Wereldoorlog. Ze geldt bijvoorbeeld niet voor herdenkingen van de slag bij Waterloo. Ze geldt evenmin voor, en loopt niet vooruit op de herdenking van de Tweede Wereldoorlog. De wapens die daarbij werden gebruikt, zijn immers teveel verschillend van die uit WO I.

De regeling is tijdelijk in zoverre ze alleen zal gelden in de jaren waarin de honderdste verjaardag van WO I wordt herdacht. Eind 2018 wordt ze opgeheven en wordt het gemeen recht opnieuw van toepassing.

Hierna volgt een overzicht van de regels voor de herdenkingsmanifestaties van WO I, van toepassing op de verschillende types van wapens en van deelnemers.

1. Verboden wapens

In principe wijzigt de regeling niets aan het verboden karakter van de wapens die door de wet als zodanig worden beschouwd. Met verboden wapens mag niet worden deelgenomen aan eender welke manifestatie. Ze mogen alleen worden tentoongesteld door erkende verzamelaars die de toelating hebben ze te bezitten en die ze veilig tentoonstellen.¹

Deze categorie omvat alle vuurwapens, die werden ontworpen voor specifiek militair gebruik en die niet behoren tot de zgn. “lichte” of “draagbare” vuurwapens; het gaat m.a.w. over zware mitrailleurs, veldgeschut, granaten, enz. Om dergelijke wapens te mogen

¹ Dit geldt dus ook voor de volautomatische vuurwapens, die mogen worden tentoongesteld door de verzamelaars, maar niet mogen worden gedragen tijdens manifestaties.

gebruiken bij herdenkingen van WO I moeten ze dus van hun verboden karakter zijn ontdaan. Het onschadelijk maken van die wapens gebeurt in ons land volgens de regels van het KB van 21/5/13. In de praktijk is het echter niet haalbaar om naleving van dit KB te eisen van buitenlandse deelnemers die zich met dergelijke wapens naar ons land begeven. De tijdelijke uitzonderingsregeling laat daarom toe dat deze wapens onschadelijk werden gemaakt volgens de regels die daarvoor gelden in hun land van herkomst. Dit betekent dat de buitenlandse deelnemers hun wapens niet voor controle en eventueel bijkomende onschadelijk makende handelingen moeten voorleggen aan de Proefbank voor vuurwapens te Luik, onmiddellijk na hun invoer, zoals wel het geval is krachtens de gewone regelgeving. Ze moeten echter wel bewijzen dat hun wapens in hun land onschadelijk werden gemaakt, d.m.v. een officieel attest. Dit attest zal reeds moeten worden voorgelegd aan de bevoegde gewestelijke overheid bij aanvraag van de noodzakelijke (tijdelijke) invoervergunning. Deze wapens mogen immers niet worden vermeld op een Europese vuurwapenpas.

Een ander veel voorkomend type van verboden wapen is elk vuurwapen dat in staat is volautomatisch te vuren. Ook die wapens moeten daarom vooraf hun verboden karakter hebben verloren. Ze moeten dus hetzij geneutraliseerd zijn, hetzij zodanig omgebouwd, dat ze niet langer in staat zijn volautomatisch te vuren. Om de onomkeerbaarheid van dit ombouwen te garanderen, is volgens de gewone regelgeving vereist dat dit gebeurt door de Proefbank voor vuurwapens te Luik. De veiligheid vereist dat de wapens van alle deelnemers volgens de Belgische normen door de Proefbank voor vuurwapens te Luik werden geneutraliseerd of omgebouwd. Daarvan zal eveneens een attest moeten worden voorgelegd. Is dit niet mogelijk, dan moeten de betrokken wapens onmiddellijk na invoer ter controle worden voorgelegd aan de Proefbank. Deelnemers uit EU-landen genieten echter wel het voordeel dat deze wapens wel mogen worden vermeld op een Europese vuurwapenpas. Voor Belgische deelnemers verandert er in de praktijk niets: hun wapens moesten volgens de wet reeds zijn geneutraliseerd of omgebouwd.

2. Blanke wapens

De uitrusting van de soldaten die vochten in WO I bevat ook blanke wapens zoals bajonetten en messen. De Wapenwet bepaalt dat die vrij verkrijgbaar zijn. Ze mogen ook vrij worden ingevoerd. Op administratief vlak zouden zich dus geen problemen mogen stellen. Er moet wel worden herinnerd aan de algemene regel dat voor het dragen van vrij verkrijgbare wapens op openbare plaatsen een wettige reden is vereist. Deelname aan een herdenkingsmanifestatie is zeker een wettige reden, maar men mag niet de vergissing begaan te denken dat dit recht zich ook uitstrekt tot het vervoer van die wapens naar en weg van die manifestaties. Ervoor en na afloop daarvan moeten ook blanke wapens veilig verpakt en buiten handbereik worden vervoerd.

3. Andere vuurwapens

Dankzij de uitzonderingsregeling hoeft niemand zich de vraag te stellen of de “lichte” of “draagbare” vuurwapens die worden gebruikt bij de herdenkingsmanifestaties vergunningsplichtig zijn of niet, en bijgevolg hoeft ook niemand voor het bezit en dragen van die wapens in ons land een vergunning te hebben.

Tijdens de periode die loopt tot eind 2018 en uitsluitend binnen het kader van de herdenkingsmanifestaties van WO I worden de vuurwapens die op Belgisch grondgebied werden gebruikt tijdens WO I door hier strijdende legers beschouwd als niet-vergunningsplichtig (vrij), mits er wordt voldaan aan alle in de bijzondere regeling gestelde voorwaarden, die garanties bevatten van veiligheid en controle.

Ook voor wie al een vergunning tot het voorhanden hebben van zo’n wapen heeft, betekent dit dat hij geen wapendrachtvergunning nodig heeft voor deelname aan een herdenkingsmanifestatie van WO I.

Belgische wapenbezitters die het wapen dat ze bij een herdenkingsmanifestatie willen gebruiken krachtens het KB van 8/5/13 niet langer vrij mogen voorhanden hebben en het moeten aangeven voor 25/5/14, hebben de keuze: ofwel geven ze het wapen tijdig aan en verkrijgen ze de vergunning die ze na 2018 nodig zullen hebben, ofwel wachten ze tot eind 2018 met de aangifte en gebruiken intussen het wapen ter gelegenheid van herdenkingsmanifestatie(s) van WO I.

Buitenlandse deelnemers uit een EU-lidstaat moeten hun wapen op een Europese vuurwapenpas laten vermelden. Het mag dan vrij worden ingevoerd, voorhanden worden gehouden en worden gedragen bij een herdenkingsmanifestatie.

Deelnemers uit derde landen moeten vooraf bij de bevoegde gewestelijke overheid een invoervergunning aanvragen en daarbij bewijzen dat ze voldoen aan alle voorwaarden van de bijzondere regeling.

4. Munitie

Zoals steeds volgen de regels voor de munitie die voor het betrokken wapen.

Voor alle deelnemers geldt dat ze het recht hebben blanke munitie voor hun wapen voorhanden te hebben en te dragen tijdens de herdenkingsmanifestatie, voor zover dat niet uitdrukkelijk is verboden, hun wapen niet is geneutraliseerd of omgebouwd zodat het ongeschikt is geworden om de betrokken munitie af te vuren.

De normale, scherpe munitie is niet toegelaten.

De hoeveelheid moet verantwoord zijn in het licht van het geplande verbruik tijdens de herdenking.

De munitie voor zwaar militair materieel en de granaten die worden meegenomen, moeten steeds volledig onschadelijk zijn gemaakt. De betrokkene moet dit kunnen bewijzen, ofwel d.m.v. een attest, ofwel door te tonen dat ze leeg is.

5. Wapens toebehorend aan derden

Tot hier toe werd steeds uitgegaan van het gebruik van persoonlijke wapens door de deelnemers aan herdenkingsmanifestaties.

Het is evenwel ook toegelaten dat hiervoor wapens worden gebruikt die:

- Toebehoren aan een vereniging die zich (ook) bezighoudt met deelname aan historische optochten of reconstructies, of die specifiek zijn opgericht voor de herdenking van WO I en die voldoen aan alle bijzondere voorwaarden ter zake
- Toebehoren aan een derde die ze aan een vereniging zoals hiervoor bedoeld ter beschikking heeft gesteld met hetzelfde doel

In dit geval zal de betrokken vereniging via haar verantwoordelijken moeten bewijzen dat haar wapens voldoen aan alle hiervoor en hierna gestelde voorwaarden.

6. Deelname aan meerdere manifestaties

Het is toegelaten dat met dezelfde wapens wordt deelgenomen aan meerdere herdenkingsmanifestaties van WO I, al dan niet op Belgisch grondgebied. Zo is het denkbaar dat een Belgische groep op basis van de uitzonderingsregeling deelneemt aan verschillende manifestaties in België, in de periode van 2014 tot 2018. Tussen deze manifestaties in, mag de groep of zijn individuele leden de betrokken wapens zonder vergunning voorhanden houden, zonder ze echter te mogen vervoeren, dragen of gebruiken voor een ander doel. Diezelfde groep zal, als hij wil deelnemen aan een herdenking in het buitenland, die wapens moeten laten vermelden op een Europese vuurwapenpas afgegeven door de gouverneur bevoegd voor de vestigingsplaats van de vereniging of de verblijfplaats van de leden.

Buitenlandse groepen mogen met hun wapens in België verblijven tussen twee manifestaties in, eveneens zonder het recht de wapens te dragen of gebruiken voor een ander doel. Ze mogen ook hun wapens meenemen naar het buitenland om daar deel te nemen aan andere manifestatie (onder de wettelijke regeling van het land van bestemming) op voorwaarde dat ze daartoe de nodige documenten hebben (voor EU-burgers een EVP, voor derden (tijdelijke) uitvoervergunningen en wederinvoervergunningen).

7. Bijzondere voorwaarden m.b.t. de manifestaties

De uitzonderingsregeling geldt slechts voor herdenkingsmanifestaties van gebeurtenissen uit WO I die hebben plaatsgevonden op Belgisch grondgebied van 1914 tot 1918. Hieruit volgt dat de gebruikte wapens die moeten zijn van de legers die hier hebben gevochten (Belgen, Britten, Fransen, Duitsers, maar ook Canadezen, Australiërs, Nieuw-Zeelanders en koloniale legers), en daarnaast alle soldaten waarvan wordt aangetoond dat ze hier een rol hebben gespeeld (bondgenoten van de voornoemden, Nederlandse grensbewakers, ...). Uiteraard speelt de nationaliteit van de deelnemers geen rol en kunnen er ook groepen deelnemen afkomstig uit derde landen voor zover ze hierbij de wapens gebruiken die hier werden gebruikt.

Bij wijze van voorbeelden kan het gaan over de herdenking van de inval van het Duitse leger in een dorp, de gevechten bij de verovering van een stad of het oversteken van een rivier, de val van een stad, de eerste gas- en luchtaanvallen, de bevrijding van een stad, het leven onder de bezetting, de grensincidenten met vluchtelingen naar Nederland, ... Omdat ze buiten de betrokken periode valt, komt de annexatie van de Oostkantons of de bezetting van het Ruhrgebied niet in aanmerking. Oorlogsfeiten in Belgisch Congo komen wel in aanmerking.

De organisatoren van de manifestatie moeten een draaiboek opstellen waarin duidelijk wordt aangegeven welke feiten zullen worden geëvoceerd, waar, wanneer en hoe, met welke wapens, en of, wanneer en op welke wijze die wapens zullen worden afgevuurd met blanke munitie. Dat draaiboek moet samen met de hierna vermelde inventaris, om controle mogelijk te maken, worden bezorgd aan de lokale burgemeester en politie, minstens twee weken voor het geplande evenement. Hierbij is het niet de bedoeling dat de lokale overheid zelf controleert of er overeenstemming bestaat tussen het geplande evenement en de gebruikte wapens, of de betrouwbaarheid van de deelnemers controleert. De lokale overheden bepalen zelf of ze, in het kader van de bescherming van de openbare orde, hun formele toestemming vereisen. Als ze zelf tot de organisatoren behoren, zal dit wellicht niet het geval zijn, maar ook in dat geval moeten ze op de hoogte worden gebracht van het draaiboek.

8. Bijzondere voorwaarden m.b.t. de deelnemers

De deelnemers aan een herdenkingsmanifestatie kunnen zowel individuen als groepen zijn. Behoudens het bestaan van een bijzondere wettige reden daartoe (het spelen van een individuele rol, het tonen van een apart historisch voorwerp, ...) moeten de individuele deelnemers zich aansluiten bij een groep. Alleen een georganiseerde groep mag wapens dragen. Een groep kan dan weer bestaan uit een of meerdere verenigingen.

De betrokken verenigingen moeten in hun land van herkomst wettelijk zijn opgericht en hiervan een schriftelijk bewijs voorleggen aan de organisatoren. Voor Belgische verenigingen betekent dit naar Belgisch recht dat het kan gaan om formeel opgerichte vzw's en over feitelijke verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid maar die wel met een geschrift zijn opgericht.

Het mag gaan om verenigingen met een ruimer doel dan alleen maar verenigingen die specifiek zijn opgericht om WO I te herdenken. Schietsportverenigingen zijn echter uitgesloten omdat anders het gevaar zou bestaan op vermenging van de wapens toegelaten voor de respectievelijke activiteiten.

De verenigingen moeten vooraf de personen aanwijzen die verantwoordelijk zullen zijn voor de contacten met de lokale overheid, het geven van de nodige informatie, de controle van de leden en hun wapens, het gebruik van die wapens, de bewaring en het vervoer van die wapens van en naar de manifestatie, het overbrengen van het draaiboek bij de leden en het bewust maken van die leden van de nodige veiligheidsregels. Hierbij is het KB van 24/4/97 niet van toepassing, maar moeten de organisatoren, de verenigingen, hun verantwoordelijken en leden én de lokale overheid ervoor waken dat de openbare orde niet in het gedrang komt. De verantwoordelijken van deze verenigingen moeten ten slotte ook een volledige inventaris van alle door hun leden gebruikte wapens voorleggen die in hun land van herkomst werd geviseerd door de lokale politie.

9. Na afloop van de herdenkingsmanifestatie

Voor het einde van de periode tijdens dewelke deze uitzonderingsregeling geldt, dus voor het einde van 2018, kunnen de betrokken verenigingen en hun leden het volgende doen met hun wapens:

- Ze veilig bewaren met het oog op deelname aan een volgende herdenking in België of in het buitenland
- Voor buitenlandse deelnemers: ze terug meenemen naar hun land van herkomst
- Voor Belgische deelnemers: ze aangeven bij de lokale politie met het oog op het aanvragen van een vergunning tot het voorhanden hebben ervan. In dat geval wordt de procedure gevolgd die nu al kan worden gevolgd voor de zgn. ex-HFD-wapens. De lokale politie zal gratis een model 6 afgeven, dat geldt als voorlopige bezitstitel, tot de bevoegde gouverneur al dan niet een vergunning afgeeft. Omdat de vergunning in dit geval zal worden afgegeven naar aanleiding van het (opnieuw) vergunningsplichtig worden van de betrokken wapens, is ze met toepassing van art. 17 van de Wapenwet gratis. De erop vermelde wettige reden wordt dan de deelname aan historische, folkloristische, culturele, ... activiteiten.

Opgelet! Samenloop met het einde van de overgangperiode voor HFD-wapens!

Omdat het hier besproken KB in werking treedt begin april 2014, valt deze nieuwe regeling samen met het einde van de overgangperiode waarin werd voorzien door het KB van 8/5/13 dat de lijst van vrij verkrijgbare HFD-wapens afschafte.

Sommigen zouden in de verleiding kunnen komen om hun HFD-wapens, die toevallig ook in aanmerking zouden komen voor de toepassing van dit nieuwe besluit, niet tegen het einde van de overgangstermijn half mei 2014 aan te geven, maar daarmee te wachten tot eind 2018 en zich intussen pro forma lid te maken van een vereniging bedoeld zoals hierboven. Dit is echter zinloos! Ten eerste moet bij aangifte van de betrokken wapens zoals bedoeld in dit punt het bewijs worden geleverd van het naleven van alle hier besproken voorwaarden, met inbegrip dus van de effectieve deelname aan een herdenkingsmanifestatie (dit bewijs, af te leveren door een organisatie of vereniging bedoeld zoals hierboven, moet dus zorgvuldig worden bewaard met het oog op de aangifte). Ten tweede is het slechts tot half mei 2014 nog mogelijk een HFD-wapen aan te geven met het oog op het verkrijgen van een vergunning voor passief bezit, maw zonder munitie. Wie ervoor kiest zijn HFD-wapen tijdens de periode tot eind 2018 te gebruiken bij herdenkingsmanifestaties, wordt vermoed dat wapen ook in de toekomst voor deze reden voorhanden te willen hebben. Vergunningen zonder munitie of om andere redenen zullen niet kunnen worden aangevraagd voor die wapens.

10. Verboden handelingen met vuurwapens

Om te kunnen genieten van de uitzonderingsregeling is het absoluut verboden de betrokken vuurwapens over te dragen, d.w.z. ze in ons land aan te schaffen, te verkopen of te schenken. Wordt een dergelijke overdracht toch vastgesteld, dan verliezen de betrokken wapens onmiddellijk hun vrij statuut en worden ze beschouwd als vergunningsplichtig, met alle strafrechtelijke gevolgen vandien. Dit is tevens het geval als de overdracht, gedaan tot eind 2018, pas wordt vastgesteld na het buiten werking treden van het KB.

Het doel van het KB is de geplande herdenkingsmanifestaties vlot te laten verlopen voor alle deelnemers, Belgen en buitenlanders, door de administratieve formaliteiten te beperken voor de wapens die worden gebruikt binnen een wettelijk kader. Het mag geen aanleiding vormen voor misbruiken en de deur niet openen naar een hernieuwde vrije verkoop van bepaalde vuurwapens. Wie zijn wapen wenst te verkopen in ons land, moet er dus altijd eerst de nodige vergunning voor hebben verkregen. Wie het als buitenlander tijdelijk heeft ingevoerd, wordt geacht het daarna weer uit te voeren (zoniet moet ook hij eerst een vergunning verkrijgen van de Staatsveiligheid). Wie aan een herdenking wil deelnemen zonder over een persoonlijk wapen te beschikken, moet

zich aansluiten bij een vereniging die er wel over beschikt of eerst de nodige vergunningsprocedure doorlopen.